

Deltaprogramma | IJsselmeergebied

De IJsselMeerweek: het werkt!

Verslag IJsselMeerweek I, 6-10 december 2010

Inhoud

Voorwoord	5
1. IJsselMeerweek 1: het werkt!	7
2. Het Deltaprogramma IJsselmeergebied: fase 1	11
3. De resultaten tot nu toe	17
Deelgebied Friese IJsselmeerkust	19
Deelgebied Flevolandse IJsselmeerkust	19
Deelgebied IJssel-Vechtdelta	21
Deelgebied Veluwerandmeren	23
Deelgebied Zuidelijke randmeren	25
Deelgebied Markermeer-IJmeer	27
Deelgebied Noord-Hollandse IJsselmeerkust	27
Thema Waterveiligheid	29
Thema Zoetwater	29
Thema Ecologie	29
Ruimtelijke kwaliteit	31
Gevolgen voor de Afsluitdijk en Houtribdijk	31
Waterhuishoudkundige gevolgen	33
4. Strategieontwikkeling	35
5. Belangrijkste conclusies van de week	37
6. Een doorkijk op het vervolg: op naar april 2011!	39
7. Een blik op de toekomst	43

Voorwoord

Beste lezer,

Met heel veel plezier en ook trots kijk ik terug op de IJsselMeerweek van 6 tot en met 10 december 2010. Wat hebben alle aanwezigen veel werk verzet en vooral ook, wat hebben we goede stappen kunnen zetten op weg naar de bestuurlijke IJsselMeerweek van april 2011. Ik wil iedereen die zijn steentje heeft bijgedragen aan de week, of dat nu was via de gebiedsverkenningen, de organisatie of tijdens de week zelf, daarvoor heel hartelijk bedanken.

Het was op een vrijdagmiddag dat we bij het programmabureau van het Deltaprogramma IJsselmeergebied (DPII) het idee kregen om de IJsselMeerweken te gaan organiseren. Een wilde gedachte in eerste instantie, maar eentje die gaandeweg steeds duidelijkere vormen aannam en een beeld opleverde van wat we ermee wilden bereiken. De verwachting was daarom groot toen we aan de week van december begonnen. Zou het wel uitpakken zoals we gehoopt hadden? Zouden de aanwezigen willen en kunnen bijdragen aan het einddoel van de week, namelijk duidelijkheid hebben hoe we naar de bestuurlijke IJsselMeerweek van april kunnen toewerken? Onze verwachting is vervuld en

ook vele aanwezigen hebben ons gaandeweg de week laten weten dat ze aanpak waarvoor we gekozen hadden, zeer waardeerden.

In het voorliggende verslag blikken we terug op de IJsselMeerweek van 6 tot en met 10 december 2010. Het is geen woordelijk verslag maar een weergave van wat besproken is en wat de week heeft opgeleverd. Om de plezierige sfeer van de week mee te geven hebben we tevens beelden van de week en uitspraken van deelnemers over de week gebruikt. Ik wens u veel ‘terugblik’-plezier toe, maar verwacht ook dat het verslag u zal ondersteunen bij uw verdere inspanning voor het Deltaprogramma IJsselmeergebied.

Hetty Klavers
Programmadirecteur Deltaprogramma IJsselmeergebied

Januari 2011

*“De opdracht van het
DPIJ is een Gordiaanse
knoop. Alles hangt met
alles samen.” Ruud
Boon, Procap*

1. IJsselMeerweek 1: het werkt!

“Er is meer helderheid nodig over hoe de besluitvorming gaat plaats vinden.” Berthe Brouwer, Waterschap Zuiderzeeland

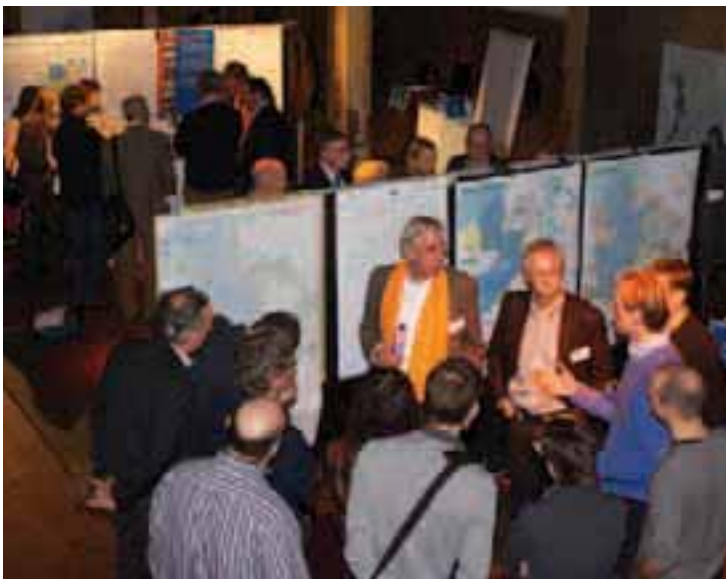
In de afgelopen maanden hebben in zogeheten gebieds- en themaverkenningen veel organisaties gekeken naar mogelijke ontwikkelingen voor het waterpeil in het IJsselmeergebied en naar wat die betekenen voor het gebied. De 1e IJsselMeerweek had als doel om een pas op de plaats te maken in het proces van joint factfinding en om vast te stellen wat we nu weten. Om vervolgens vast te kunnen stellen wat de komende maanden moet gebeuren om een set van 10 tot 15 strategieën te ontwikkelen voor het lange termijn peilbeheer in het IJsselmeergebied.

Tijdens de IJsselMeerweek van 6 tot en met 10 december 2010 is daarom de informatie bijeengebracht die de gebieds- en themaverkenningen hadden opgeleverd. Maar ook het werk dat de waterschappen en Rijkswaterstaat hadden verricht. Op maandagmiddag 6 december is deze informatie met 130 deelnemers in verschillende groepen bediscussieerd; dit gebeurde in de vorm van een Open Space sessie.

In een Open Space sessie vinden parallelle discussies plaats in één grote ruimte. Niet meer het ene onderwerp na het

andere, maar alle onderwerpen tegelijk. En deelnemers kunnen vrijelijk kiezen bij welke discussie zij aanschuiven. De lopende gebieds- en themaverkenningen zijn in deze sessie actief gepresenteerd. Er is voor deze vorm gekozen om aan de deelnemers optimaal de gelegenheid te bieden om hun eigen inzichten te verrijken met de ideeën van anderen. Daarnaast kregen niet-betrokkenen zo goed de gelegenheid om aan te sluiten en deel te nemen. Er is daarom ook bewust een open uitnodiging gestuurd aan alle geïnteresseerde lezers van de nieuwsbrief. De IJsselMeerweek vond plaats in DeFabrique in Maarssen, een centraal gelegen locatie, met grote open ruimtes; echte open space dus! Een doel van dit alles was om met elkaar vast te stellen of het programma goed op weg is naar de bestuurlijke IJsselMeerweek van april 2011. En om te leren hoe uit de informatie mogelijke strategieën voor peilbeheer afgeleid kunnen worden.

Voorafgaand aan de Open Space sessie vond een instroomprogramma plaats voor mensen die bijgepraat wilden worden over het Nationaal Deltaprogramma en de

activiteiten in het IJsselmeergebied. Een weergave hiervan kunt u lezen in hoofdstuk 2.

Met een toast op de toekomst werd deze intensieve openingsdag afgesloten.

Op woensdag 8 december is een versnellingsdag georganiseerd met de trekkers van de gebieds- en themaverkenningen, de ambassadeurs van waterschappen, provincies, gemeenten, Rijkswaterstaat en Rijk, de voorzitter van het Regionaal Overlegorgaan IJsselmeergebied (ROIJ) en medewerkers van het programmabureau zelf. Tijdens deze dag zijn de resultaten van maandag 6 december intensief besproken. Daarnaast is de aanpak voor de strategieontwikkeling voorbijgekomen en is de aanzet gemaakt tot het ontwerp voor het proces tot april 2011. Woensdagmiddag was er een werkatelier Ruimtelijke Kwaliteit. Voor het eerst door H+N+S georganiseerd en begeleid door de kwaliteitscommissie Ruimtelijke Kwaliteit.

De gesprekken op maandag en woensdag hebben geleid tot een samenvatting van de resultaten en een aanscherping van de vervolgstappen per gebied en thema. Dit is op vrijdag 10 december tijdens een kennismarkt gepresenteerd aan de deelnemers. Deze informatie is in dit verslag terug te vinden in hoofdstuk 3. In dat hoofdstuk zijn ook de resultaten van het werk van de waterschappen en Rijkswaterstaat te vinden. Voor het ontwikkelen van de strategieën wordt een strategiegroep ingesteld met deelnemers uit verschillende partijen in het gebied. De aanpak hiervoor is in de IJsselMeerweek verder ontwikkeld en op vrijdag gepresenteerd. De aanpak vindt u in hoofdstuk 4.

De gehele week was een cruciale opstap naar de bestuurlijke IJsselMeerweek van april 2011. Aan de regionale bestuurders wordt in die week gevraagd of zij zich committeren aan het

proces, waarbij reële strategieën in de fase van april 2011 tot begin 2013 nader uitgewerkt gaan worden. Als voorbereiding daarop waren vrijdag 10 december de leden van de Bestuurlijke Kerngroep IJsselmeergebied (BKIJ) uitgenodigd voor een debat. De BKIJ bestaat uit vertegenwoordigers van betrokken provincies, waterschappen, gemeenten en het Rijk. Een weergave van het debat vindt u terug in de verschillende quotes die verspreid in dit verslag staan. De andere quotes komen uit enquêtes die tijdens de week zijn uitgevoerd. Hoofdstuk 5 presenteert de belangrijkste conclusies van de week en hoofdstuk 6 geeft een doorkijk naar april 2011.

Tot slot hebben alle deelnemers mogen dromen over de toekomst van het IJsselmeergebied. Iedereen heeft zijn wensen maar ook zijn angsten voor de toekomst aan een tijdslijn kunnen hangen. Enkele highlights van deze tijdslijn vindt u in hoofdstuk 7.

Noot voor de lezer: in dit verslag worden de highlights gegeven van tussentijdse resultaten, die gepresenteerd zijn tijdens de IJsselMeerweek. Dit verslag is niet bedoeld om eindrapporten van de verschillende verkenningen of onderzoeken te vervangen of volledig weer te geven.

“Deze week heeft me nog bewuster gemaakt van de enorm grote hoeveelheid beleidsdoelen waar het IJsselmeer belangrijk voor is. Daar hebben we nog niet alles aan gedaan (bijvoorbeeld economie).” Martin van Wijck, H+O proces en organisatie

2. Het Deltaprogramma IJsselmeergebied: fase 1

“Het is belangrijk dat de vissers hun woord mogen doen. Zij zijn de boswachters van het water.”
Patrick Schilder, CPO NL
Vissersbond

Als aftrap aan de week vond een instroomprogramma plaats. De informatie die daar is gepresenteerd, wordt hieronder kort weergegeven.

Nederland staat sinds mensenheugenis onder invloed van water. Onze kustversterking, dijken, rivieren; het geeft Nederland haar economische welvaart, woongebied, natuur en is kenmerkend voor het landschap. Kortom: water vormt onze samenleving. De wereldwijde klimaatverandering heeft gevolgen voor deze samenleving. De zeespiegel zal de komende eeuwen stijgen en ook het weer wordt extremer: droge periodes zullen langer duren terwijl neerslag juist heviger kan zijn.

Klimaatverandering tast onze veiligheid aan

De Commissie Veerman concludeert in haar rapport “Samen werken met water” (2008) dat de toekomst van Nederland alleen kan worden geborgd, als we zorgen voor voldoende veiligheid tegen het stijgende zeespiegelpeil en de zoetwatervoorziening kunnen afstemmen op de toekomstige behoeftes. In het rapport wordt het

Deltaprogramma geïntroduceerd. Een deel van de adviezen van Veerman is verwerkt in het Nationaal Waterplan. Beiden moeten Nederland ook voor de volgende generaties beschermen tegen hoogwater en zorgen voor voldoende zoet water. De wateropgave staat hierbij centraal, maar het vereist ook oplossingen en scenario's voor ecologie, economie, ruimtelijke ordening en inrichting. Nu is het moment om Nederland voor toekomstige generaties veilig en aantrekkelijk te houden en die opgave met de regionale ontwikkelingen te verbinden.

Komen tot de juiste maatregelen: Deltaprogramma

Nederland staat voor een aantal opgaven die niet acuut zijn, maar wel urgent. Om in de toekomst de juiste maatregelen te kunnen nemen, moeten we ons nu voorbereiden. Het nationaal Deltaprogramma voorziet hierin. Onder de vlag van het Deltaprogramma wordt in verschillende deelprogramma's generiek en gebiedsgericht onderzoek gedaan naar de mogelijke maatregelen en effecten voor onze leefomgeving. Onder leiding van de deltacommissaris, Wim Kuijken, worden de deelprogramma's uitgevoerd. Het

kabinet neemt in 2014 een aantal beslissingen over veiligheid en watervoorziening, die bepalend zijn voor de toekomst van onze Delta. De vraag hoe om te gaan met het waterpeil in het IJsselmeergebied is hierin een belangrijke opgave.

Vijf richtinggevend deltabeslissingen (2014), bepalend voor de toekomst van onze delta:

1. Actualisering veiligheidsnormeringen primaire waterkeringen
2. Zoetwaterstrategie voor de lange termijn
3. Lange termijn peilbeheer van het IJsselmeer
4. Bescherming van de Rijn/Maasdelta
5. Nationaal beleidskader voor de (her)ontwikkeling van bebouwd gebied.

De basiswaarden van het Deltaprogramma zijn: solidariteit, flexibiliteit, duurzaamheid. De maatregelen die we nemen moeten duurzaam zijn voor de toekomst, maar tegelijkertijd wel flexibel genoeg zijn om ook in de toekomst in te kunnen springen op veranderende omstandigheden. De maatregelen zijn solide, kennen een nauwe samenhang en zijn consistent. Tot slot zijn ze transparant: iedereen weet welke maatregelen worden genomen en waarom.

Strategieën voor de toekomst

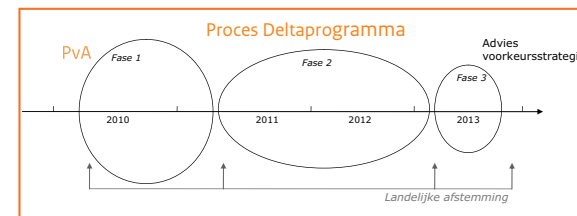
Het Deltaprogramma IJsselmeergebied heeft tot doel om te komen tot een door de regio breed gedragen voorkeursalternatief voor de lange termijn peilontwikkeling in het IJsselmeergebied. Verandering van het peil kan grote consequenties hebben voor stedelijk gebied, het regionaal watersysteem, natuur, economie, enz.

Op weg naar het advies voor de voorkeursstrategie onderzoeken regionale partners in het IJsselmeergebied en het Rijk in gebieds- en thematische verkenningen de gevolgen van peilverandering in het IJsselmeergebied. Dit gebeurt aan de hand van een aantal zoekrichtingen. De resultaten van deze joint factfinding zijn bouwstenen voor de ontwikkeling (eerste maanden 2011) van een aantal denkbare strategieën voor het IJsselmeergebied. Daarnaast leveren ze ook input die nodig zijn voor de landelijke afwegingen rond het Deltaprogramma. Ook “onmogelijke” zoekrichtingen moeten daarvoor met feiten onderbouwd worden.

Samenwerking is noodzakelijk

De uitvoering van het Deltaprogramma IJsselmeergebied is een gezamenlijke activiteit van Rijk, provincies, waterschappen, gemeenten en organisaties. Onderling vertrouwen is daarom een absolute voorwaarde in het proces. Er is een programmabureau opgezet om de voortgang in het IJsselmeergebied te borgen en ervoor te zorgen dat alle

stakeholders voldoende in het proces betrokken worden. Aansturing vindt plaats door de Bestuurlijke Kerngroep IJsselmeergebied (BKIJ). Het Regionaal Overlegorgaan IJsselmeergebied (ROIJ) vertegenwoordigt de maatschappelijke belangen in het IJsselmeergebied en heeft een adviserende rol naar het BKIJ. De voorzitter van de ROIJ is adviserend lid van de BKIJ.

Opgave van het Deltaprogramma IJsselmeergebied

De opgave van het Deltaprogramma IJsselmeergebied is om te komen tot een breed gedragen advies over de voorkeursstrategie voor het peilbeheer op de lange termijn, met een bijbehorend uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen (2014). Daarnaast dient een Handreiking Ruimtelijke Kwaliteit te worden opgesteld, waarin wordt geïnventariseerd welke (ruimtelijke) kwaliteiten het IJsselmeergebied kent en in de toekomst geborgd of zelfs versterkt dienen te worden. Hiertoe wordt een kwaliteitsteam ingesteld (2011). Ook dient de robuuste besluitvorming rondom de Afsluitdijk geborgd te worden (2011). De laatste opgave is het voorbe-

“Commitment van bestuurders op het proces is noodzakelijk om op de juiste weg door te gaan in fase 2. Commitment op de inhoud is in deze fase wat minder voor de hand liggend; je moet halverwege het proces geen standpunt vragen aan bestuurders over de inhoud.” Henk Tiesinga, dijkgraaf Waterschap Zuiderzeeland en mede voorzitter BKIJ

reiden van een peilbesluit voor de korte termijn (tot 2035). Inmiddels zijn er uit diverse hoeken signalen ontvangen, die er voor pleiten om de aanvankelijke opdracht voor een korte termijn peilbesluit te integreren met die van de lange termijn. Dit is een reden om nog eens over de invulling van de opdracht voor de korte termijn na te denken.

Planning en proces

Om te komen tot de juiste maatregelen voor de toekomst van het IJsselmeergebied, is het proces opgesplitst in drie fases. Het Deltaprogramma IJsselmeergebied bevindt zich in de eerste fase: de joint factfinding. Hierin wordt, gezamenlijk met betrokken partijen, alle feitelijke informatie gegenereerd, die nodig is om op hoofdlijnen beslissingen te kunnen nemen over strategieën voor de toekomst. De deelnemers in deze fase wordt gevraagd boven de eigen belangen uit te stijgen en naar het gehele plaatje van het IJsselmeergebied te kijken en objectief de informatie tot zich te nemen. Door tegenstellingen in dit proces te laten bestaan, kunnen goede beslissingen genomen worden, die recht doen aan wat er speelt in het gebied.

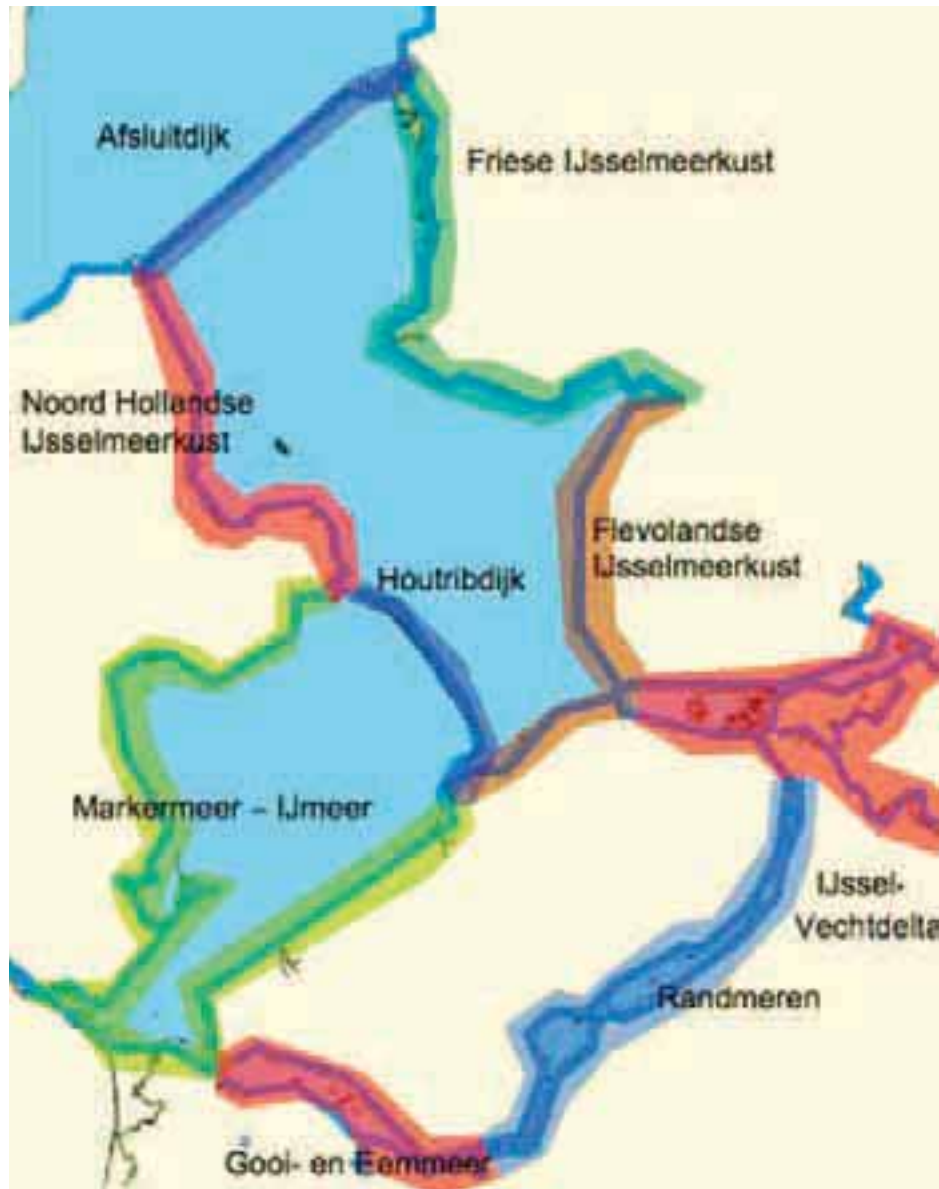
De resultaten van de eerste fase

De eerste fase levert de volgende resultaten:

- Set van denkbare strategieën
- Vergelijkingskader voor fase 2
- Handreiking Ruimtelijke Kwaliteit, die inzicht geeft in de verschillende (potentiële) kwaliteiten van het IJsselmeergebied en hoe die te behouden en te versterken
- Evaluatie fase 1
- Plan van aanpak fase 2.

De resultaten worden aangeboden en (deels) besproken tijdens de bestuurlijke IJsselMeerweek in april 2011.

In het volgende hoofdstuk wordt nader ingegaan op de resultaten die de gebieds- en thematische verkenningen binnen de joint factfinding hebben opgeleverd. Ook komt het vervolgproces tot aan bestuurlijke IJsselMeerweek (april 2011) aan de orde.

Het IJsselmeergebied is gesplitst in een 7 deelgebieden.

“In de werkateliers was er vaak nog sprake van het heden en bedreigingen; deze week is een basis gelegd voor een blik op de toekomst en kansen.”
Johan Kabout, provinciale trekker IJssel-Vechtdelta

3. De resultaten tot nu toe

Bij de toekomstverkenning IJsselmeergebied ligt de nadruk vooral op het inventariseren van regionale opgaven en kansen. Het IJsselmeergebied is daarom in een aantal deelgebieden gesplitst:

- de Friese IJsselmeerkust (tussen Kornwerderzand en Lemmer)
- de Flevolandse IJsselmeerkust (tussen Lelystad en Lemmer)
- de IJssel-Vechtdelta (inclusief het Ketelmeer).
- de kust van de Veluwerandmeren
- de kust van de Zuidelijke randmeren
- de kust van het Markermeer-IJmeer
- de Noord-Hollandse IJsselmeerkust (tussen Enkhuizen en Den Oever).

Binnen deze deelgebieden vinden gebiedsverkenningen plaats, waar de provincies trekkers van zijn. Zij hebben hierbinnen werkateliers georganiseerd, waarin de consequenties van peilveranderingen in kaart zijn gebracht. Hierbij zijn drie zoekrichtingen beschouwd:

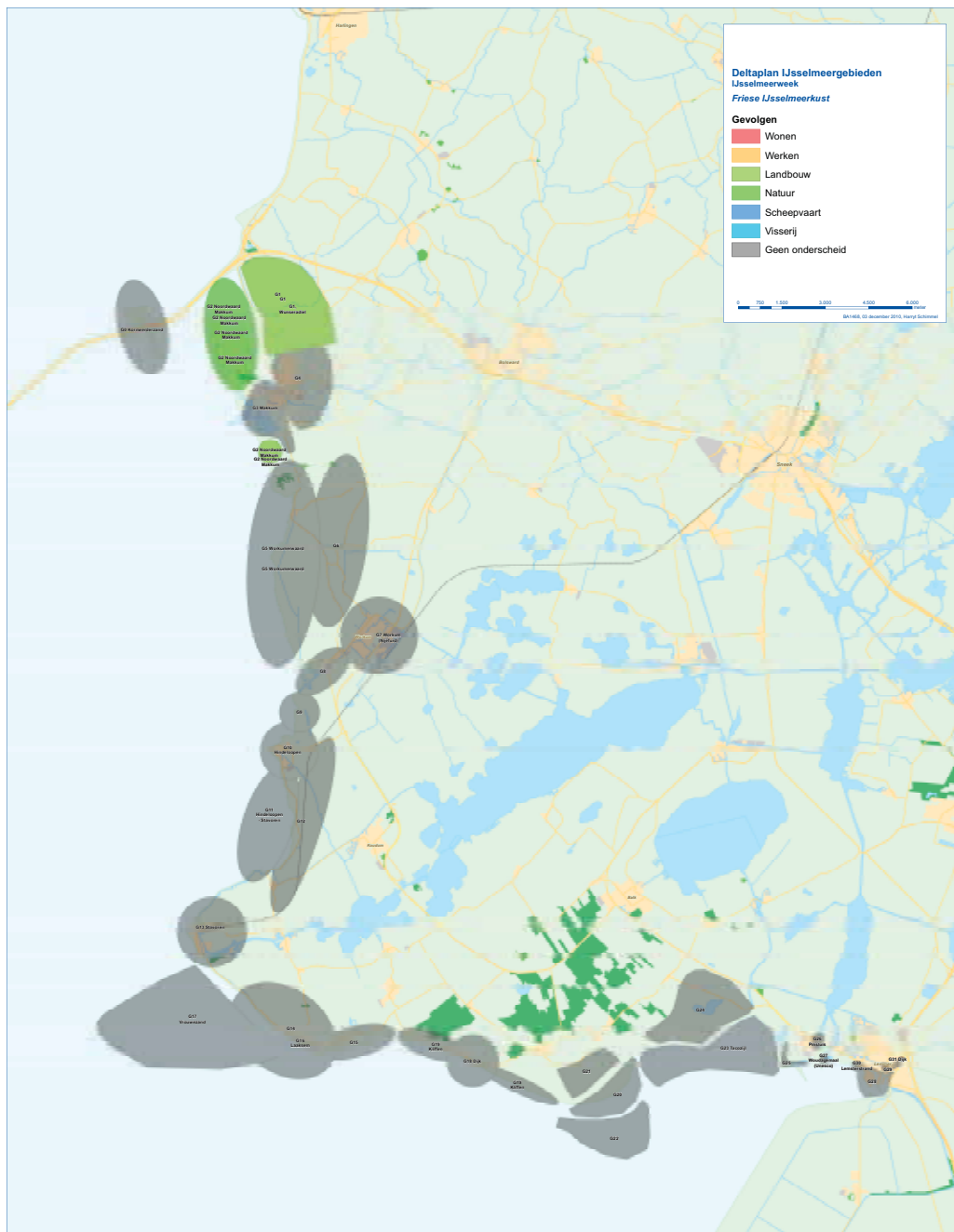
1. Opzetten van het peil (tot 1,5 m boven winterpeil)

2. Uitzakken van het peil (tot 1,5 m onder zomerpeil)
3. Handhaven van het peil.

Er wordt bewust met extremen gewerkt, om te kijken waar de grenzen van het speelveld liggen. Als er bij minder extreme peilen al grote effecten te optreden, moeten die feitelijk onderbouwd worden. Deze argumenten zijn nodig voor de landelijke afwegingen in het Deltaprogramma. Naast de gebiedsverkenningen worden er ook zogeheten thematische verkenningen georganiseerd. Deze gaan over onderwerpen die in het hele IJsselmeergebied spelen, zoals veiligheid, ecologie, zoetwatervoorziening en ruimtelijke kwaliteit. Ook wordt een Handreiking Ruimtelijke Kwaliteit opgesteld.

Daarnaast voert Rijkswaterstaat een technische studie uit naar de gevolgen voor de Afsluitdijk en de Houtribdijk uitgevoerd. De waterschappen onderzoeken de gevolgen van de zoekrichtingen voor hun werk en brengen de waterhuishoudkundige effecten van mogelijke peilveranderingen in beeld.

De informatie of wel 'facts' uit deze verkenningen en activiteiten zijn bouwstenen bij de ontwikkeling van denkbare strategieën aan het eind van de eerste fase. Bij de ontwikkeling van strategieën ontstaat een gedeeld inzicht over welke peilen denkbaar zijn. De denkbare strategieën worden aan de deelnemers van de bestuurlijke IJsselMeerweek voorgelegd met als doel om deze in de tweede fase verder uit te diepen.

“Ik heb er behoefte aan dat de dingen die vaststaan of zijn afgesproken naar alle partijen worden gecommuniceerd.”
 Anne Ruth Smink
 Scheggegrond, Koninklijke Schuttevaer

Deelgebied Friese IJsselmeerkust

“Je moet op een gegeven moment ook durven trechteren. De bestuurders moeten dat ook durven. Er zullen dus keuzes gemaakt moeten worden in april 2011, want we kunnen dan niet meer alles blijven onderzoeken.”
Uit debat

Deelgebied Friese IJsselmeerkust

De klimaatveranderingen hebben een grote impact op Friesland. Dit leidt tot zorgen bij bestuurders en bewoners. De bandbreedte van scenario's die nu onderzocht worden, roept veel weerstand op. Er is behoefte aan een pragmatische aanpak met reële scenario's, die in vervolgonderzoeken grondig onderzocht moeten worden.

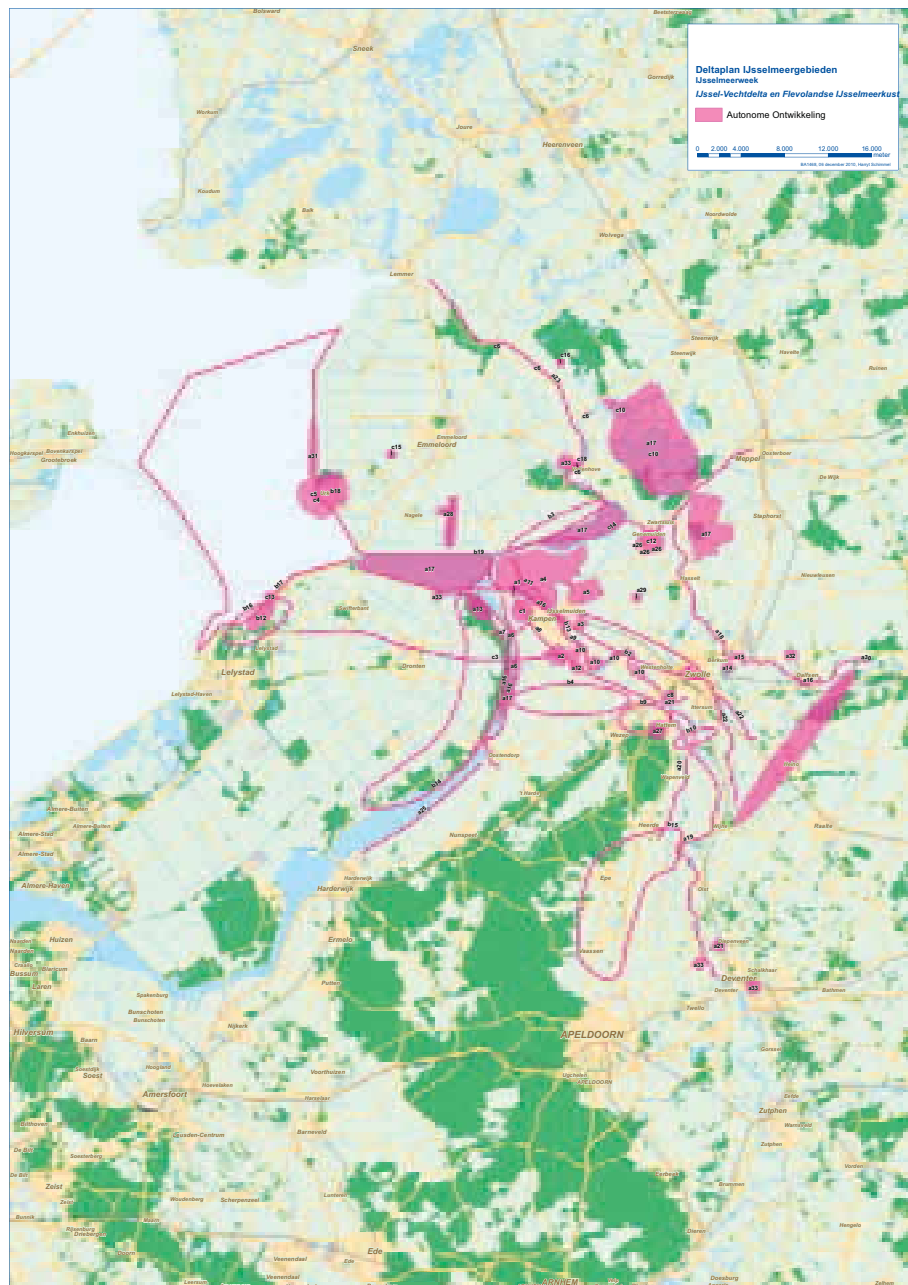
Bij uitzakken van het peil zullen er grote problemen optreden voor de (water)recreatie. Er zal een zoetwater tekort optreden voor de landbouw, waardoor verzilting een actueel vraagstuk wordt. Bestaande natuurwaarden zullen verdwijnen, maar er zullen zich ook kansen voordoen voor het ontstaan van nieuwe vormen van natuur. Tevens worden nadelige effecten verwacht op dijken, woningbouw en infrastructuur, die door het uitzakken van het peil zullen verzakken. Hiervoor is echter nog nader onderzoek nodig.

Bij peilverhoging zullen de buitendijkse gebieden in alle opzichten problemen ondervinden. Er zal meer kwel optreden, waardoor meer doorspoeling nodig is voor de landbouw. Bij 20 cm verhoging is er al een grote impact op de bedrijvigheid langs de kustlijn en zullen er problemen optreden voor de stadjes (natte tuinen, problemen met kades).

Deelgebied Flevolandse IJsselmeerkust

De hydrologische flexibiliteit in het gebied is beperkt, maar wel gedifferentieerd. De toename van kwel is voor polders een belangrijk effect van peilstijging (onder andere landbouw). De belangrijkste knelpunten zijn de natuur, Urk (cultuurhistorie), buitendijkse bebouwing (ook havens), veiligheid en ruimtelijke kwaliteit.

Het is belangrijk om niet-overheden te betrekken, zowel koepelorganisaties als organisaties in de gebieden zelf. Regionale partijen trekken nu samen op en zoeken naar verbindingen en kansen. Maar de urgentie wordt nog niet overal gevoeld. Lokaal of regionaal oplossen is een bovenregionaal investeringsvraagstuk. Ingrijpende keuzes moeten gemaakt worden, onder andere tussen behoud van waarden versus aanpassen en tussen grootschalige oplossingen versus postzegelmaatregelen. Eén visie voor het gehele gebied is nodig om deze keuzes op te baseren. Uiteindelijk gaat het Deltaprogramma maar beperkt over water, denk hieraan en maak plaats voor ruimtelijke ordening, economie, natuur, (water)kwaliteit, landbouw, cultuurhistorie en landschap.

Deelgebied IJssel-Vechtdelta

De IJssel-Vechtdelta is een kwetsbaar gebied en vraagt om een gedifferentieerde aanpak. De huidige inrichting en natuurdoelen laten weinig marge voor aanpassen van het peil met omslagpunten beginnend vanaf 0 cm peilverandering. De hydrologische kwetsbaarheid tussen polders en vrij afwaterend gebied verschilt. Het stedelijk gebied is en blijft kwetsbaar. Kijkend naar de gevolgen van peilverandering begint het IJsselmeer dus eigenlijk bij Deventer en Ommen/Dalfsen. Het is belangrijk om niet-overheden te betrekken, zowel koepelorganisaties, als organisaties in de gebieden zelf. Regionale partijen trekken nu samen op en zoeken naar verbindingen en kansen.

Maar de urgentie wordt nog niet overal gevoeld. De vraag is of de communicatie voldoende op orde is. Lokaal of regionaal oplossen is een bovenregionaal investeringsvraagstuk waarbij ambitie voor ruimtelijke kwaliteit op langere termijn bepalend is. Uiteindelijk gaat het Deltaprogramma maar beperkt over water, denk hier aan en maak plaats voor ruimtelijke ordening, economie, natuur, (water)kwaliteit, landbouw, cultuurhistorie en Landschap.

De IJssel-Vechtdelta is een waardevol gebied waar volop ontwikkelingen plaatsvinden. Waardevol in sociaal-economisch opzicht (groeiregio Zwolle-Kampen), cultuurhistorisch en landschappelijk (nationaal landschap) en voor natuur en landbouw (N2000-gebieden). De landschappelijke waarden en cultuurhistorische waarden komen onder druk. Denk hierbij aan het verlies van zichtlijnen door maatregelen als dijkverbetering, afsterven van zicht-

bepalende elementen als solitaire bomen en boomgroepen door verhoogde grondwaterstanden.

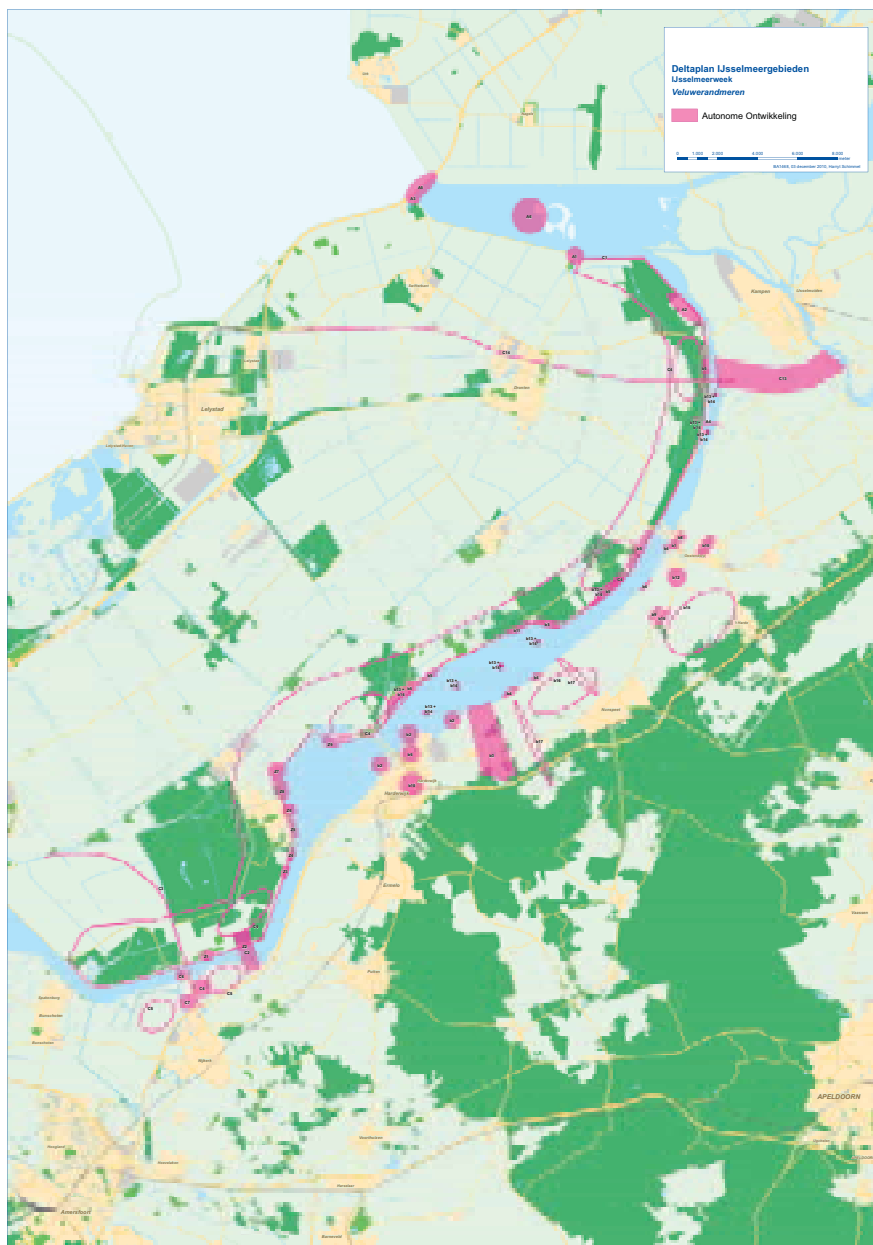
De IJssel-Vechtdelta is kwetsbaar. Veranderingen in het peilbeheer op het IJsselmeer werken door de open verbinding door in het gebied grofweg begrensd door Meppel (N), Dalfsen (O) en Deventer (Z). De kwetsbaarheid uit zich in negatieve effecten van peilverhoging / verlaging op stedelijk gebied, natuur en landbouw. De negatieve effecten beginnen bij een beperkte peilstijging van circa 10 cm (stedelijk gebied Zwolle). Vanaf ongeveer 30 cm peilstijging ontstaan in het gehele gebied problemen die in omvang toenemen bij verdere stijging. Negatieve effecten zijn toe te delen aan een verlaging van de veiligheid (tegen overstromen c.q. wateroverlast) en verandering van grondwaterstanden en –stroming (natschades, toenemende kwelfluxen). Buitendijkse bedrijvigheid, waaronder haventerreinen, krijgt te maken met hogere overstromingsfrequenties met de bijbehorende schades.

Tot circa 2040 zijn de gewenste ontwikkelingen voor de IJssel-Vechtdelta min of meer in beeld. Deze ontwikkelingen zijn vastgelegd in (uitvoerings)plannen, visies en het beleid van de verschillende overheden. Na 2040 is er weinig vastgelegd voor de regio. Dit bemoeilijkt het vooruitkijken tot 2100, aan de andere kant biedt dit ook kansen voor ontwikkeling /adaptatie.

De aanpassing van het IJsselmeerpeil werkt zover door dat de deelnemers aan de werksessies uitgesproken hebben dat dit een regionale en gezamenlijke opgave betreft. Door het ontbreken van de nieuwe waterveiligheidsnormering is het moeilijk de consequenties voor waterveiligheid te benoemen. In het algemeen geldt dat verhoging van het IJsselmeerpeil de veiligheid tegen overstromen negatief beïnvloedt in het gebied IJssel (monding tot voorbij Zwolle), Vecht (tot Dalfsen) en Zwarte Meer (tot en met Meppel en Vollenhove).

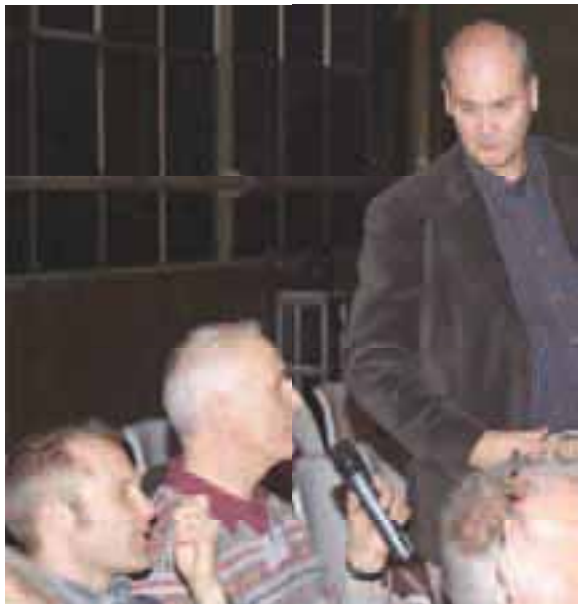
Het uitzakken van het IJsselmeerpeil wordt over het algemeen als ongewenst ervaren. Een langdurig laag peil kan leiden tot verdroging, zetting en klink met bijbehorende schades, instabiliteit van waterkeringen en paalrot van houten funderingspalen.

Er is een aantal kennisleemten waarbij het vooral gaat om de veiligheid en de nieuwe normering, de behoefte aan zoetwater in tijden van droogte en een meer gedetailleerde uitwerking van effecten van peilverandering. Deze laatste is nodig om concrete maatregelen te formuleren en vooral voor de kostenraming van de maatregelen.

Deelgebied Veluwerandmeren

“Ik ben overdonderd door de hoeveelheid materiaal en hoeveelheid partijen die hier bij elkaar zijn gebracht.” Uit debat

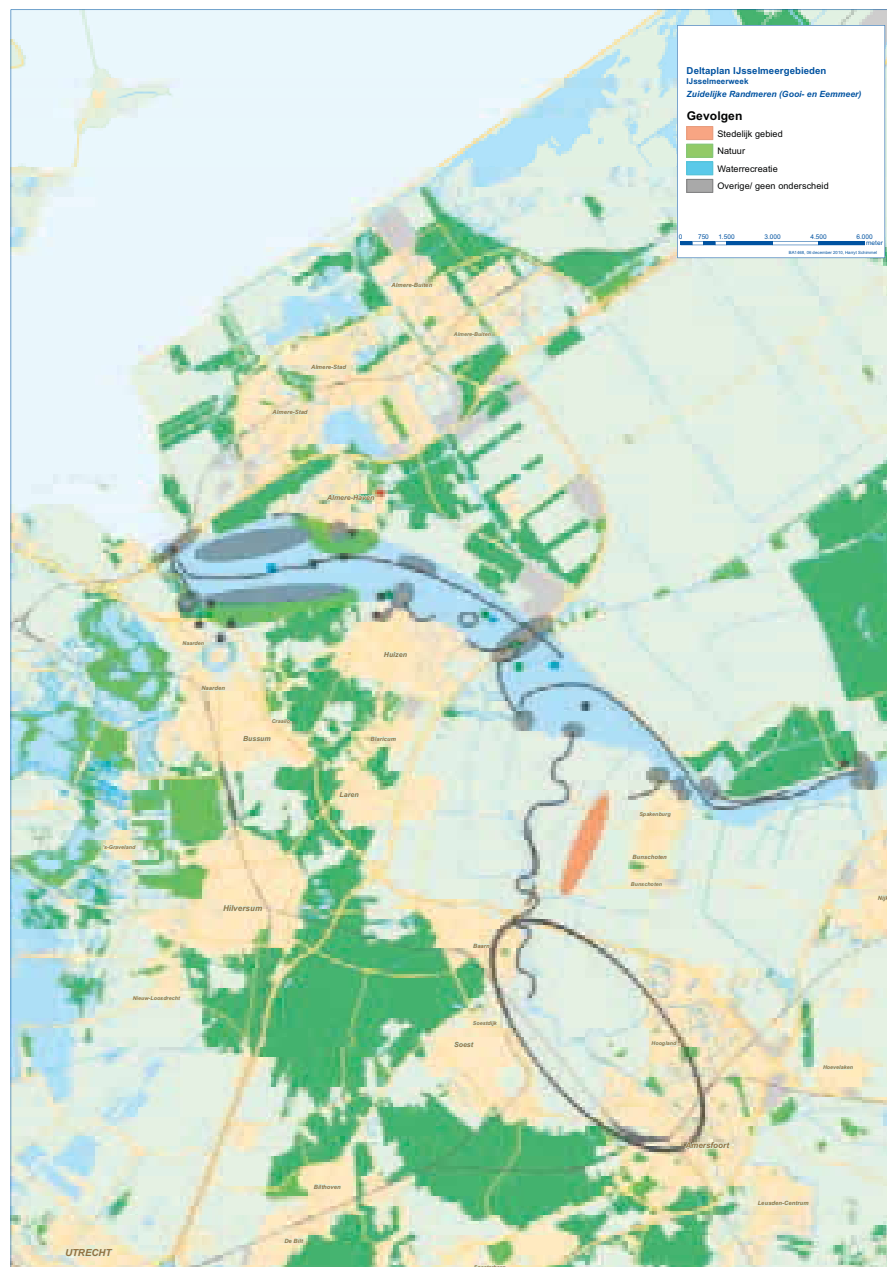
Deelgebied Veluwerandmeren

De Veluwerandmeren zijn karakteristiek voor het gebied door de aanwezige waterrecreatie en natuur. Dit bepaalt in hoge mate de regionale economie, infrastructuur en ruimtelijke inrichting. Het huidige winterpeil is het minimum voor het gebied, zonder dat er effecten zullen optreden. Flexibiliteit ten aanzien van uitzakken is minimaal. Met name recreatie en natuur zullen direct effecten ondervinden bij verandering van het winterpeil.

Uitzakken kent ongewenste gevolgen voor natuur en recreatie. Mitigerende maatregelen zijn (zeer) beperkt mogelijk. Er lijkt enige ruimte voor peilverhoging zodat het eigen watertekort in droge zomers verminderd zou kunnen worden. Voor de Veluwerandmeren moet ook al in de huidige situatie in normale zomers water toegevoerd worden. In de laatste 40 jaar is, door intensieve regionale samenwerking, geleidelijk en hard gewerkt om een goede waterkwaliteit te verkrijgen in combinatie met ontwikkeling en goede inrichting van de Veluwerandmeren.

De Veluwerandmeren, inclusief een brede strook aanliggende gronden en steden, is een uniek gebied waar waterrecreatie en natuur de (toekomstige) dragers zijn. Gebiedsontwikkeling lijkt in die richting voortgezet te moeten worden.

“Er liggen dikke rapporten van eerdere overleggen, zoals voor het TMIJ-proces. Gebruik deze.” George Freijssen ROIJ lid, KvK Noord-West Nederland

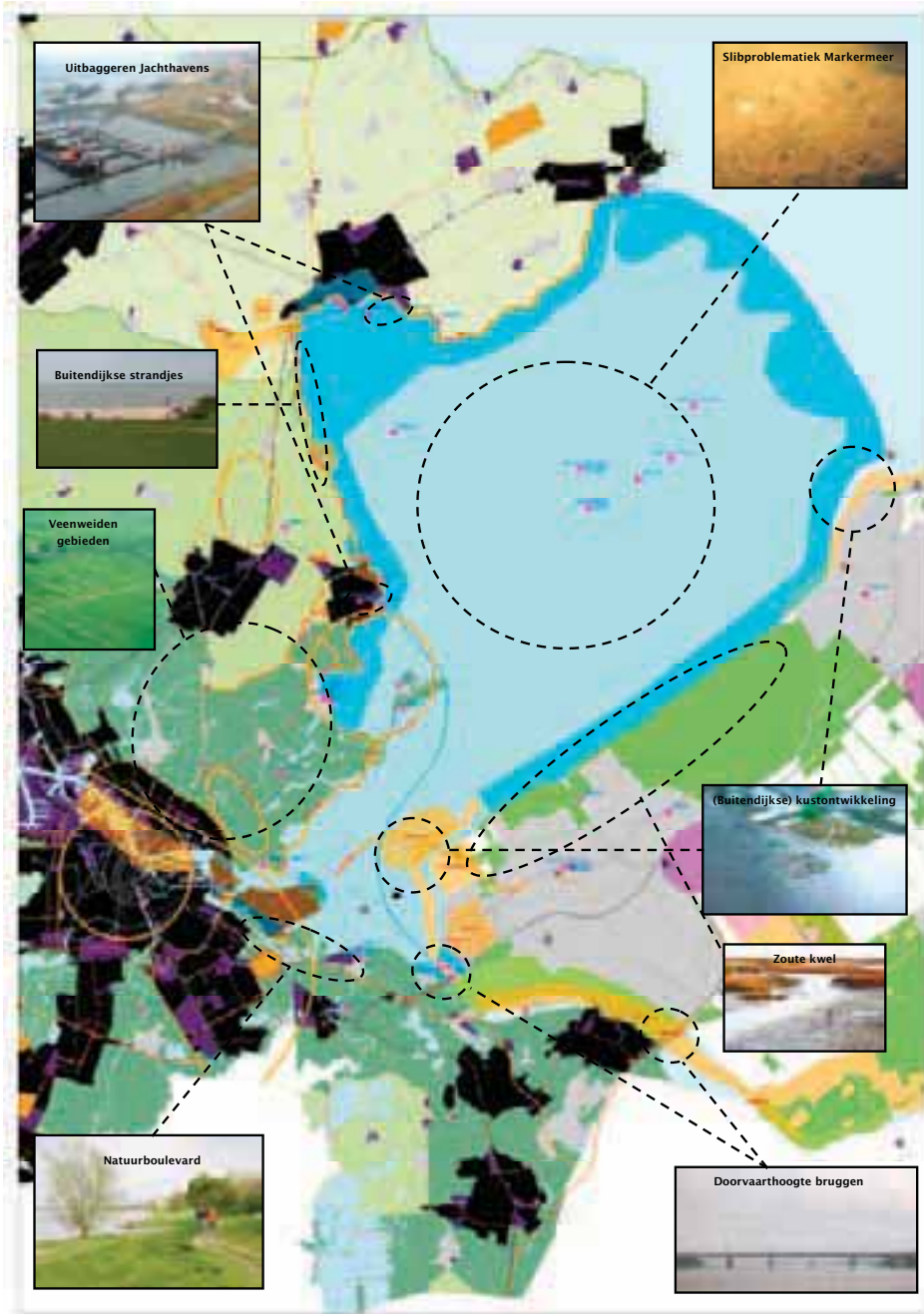
Deelgebied Zuidelijke randmeren

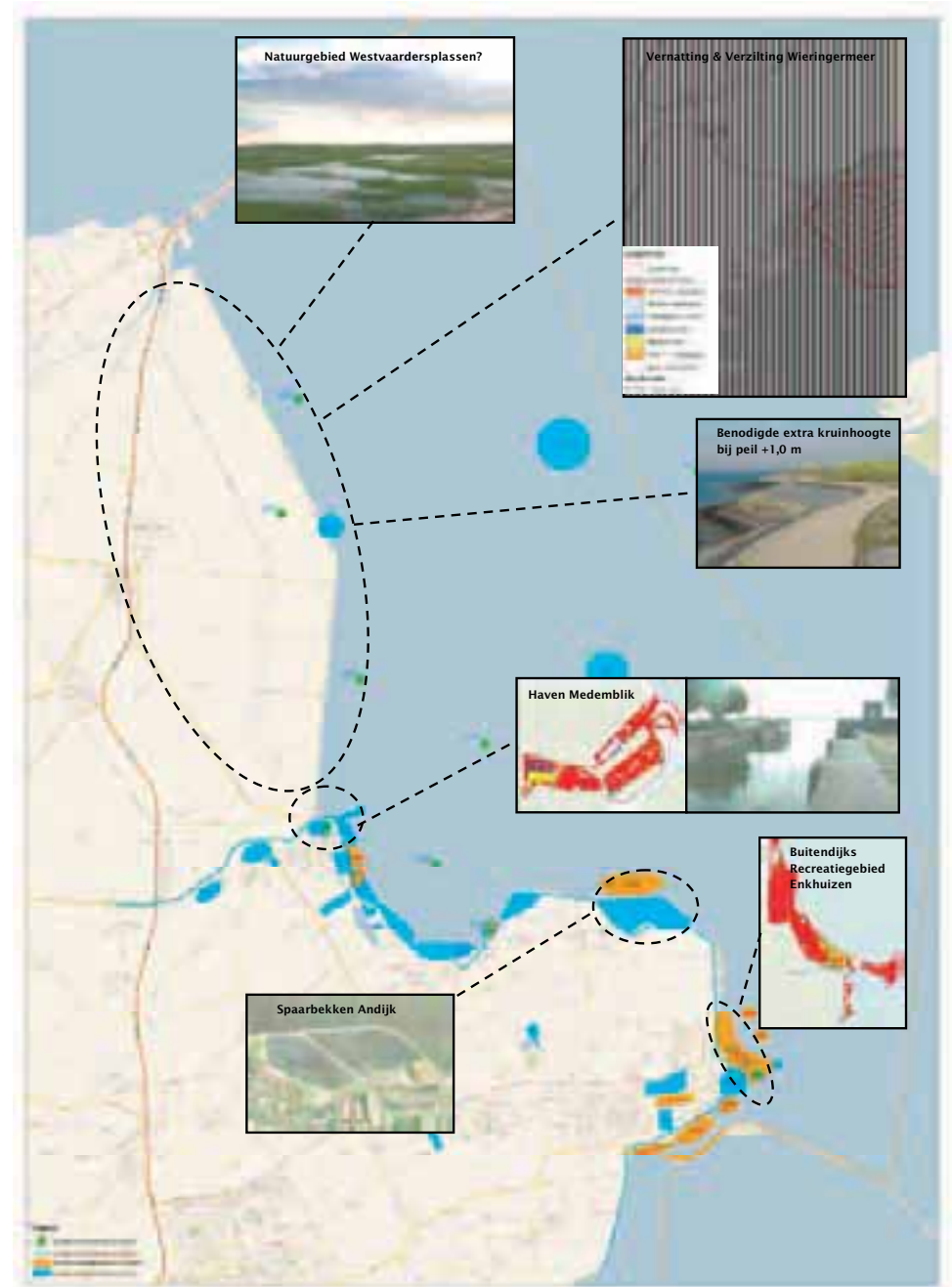
Deelgebied Zuidelijke randmeren

Uitzakken is een ernstige bedreiging voor de (potentiële) recreatieve kwaliteiten, de woonkwaliteiten en de natuur in de Zuidelijke randmeren. De beperkte waterdiepte in het gebied is bepalend voor de mogelijke peilstrategieën. Een nieuwe peilstrategie moet bij voorkeur bijdragen aan de door de regio ingezette verbetering van de waterkwaliteit.

“Bij veiligheid ging de discussie vooral over natuur. Als je kijkt naar het gebied in 2050, dan moet je je eens afvragen of je (ter inspiratie) nieuwe natuur kunt creëren. Houd niet vast aan de beelden en grenzen van het huidige beleid.” Anoniem

Deelgebied Markermeer-IJmeer

Deelgebied Noord-Hollandse IJsselmeerkust

Deelgebied Markermeer-IJmeer

Uitzakken van het peil kan leiden tot onomkeerbaar verlies van bodemwaarden en extra bodemdaling; ook kan het de slibproblematiek op het Markermeer verergeren. Jachthavens zullen extra moeten worden gebaggerd. Gelijktijdig ontstaan kansen voor nieuwe vormen van recreatie en nieuwe natuur.

Er is op dit moment nog te weinig kennis om een goede uitspraak te doen over de gevolgen van het opzetten en uitzakken op de slibproblematiek in het Markermeer. Opzetten van het peil zal leiden tot een (indirecte) verhoging van het sulfaatgehalte in het Markermeer. Het gevolg hiervan is dat bij het inlaten van water naar de polders versnelde afbraak van veen en verzoeting in brakke Natura 2000-gebieden plaatsvindt. Ook zal de buitendijkse natuur langs de kust in oppervlakte en kwaliteit afnemen. Plaatselijk treedt vernatting op. De verzilting zal, met name in Flevoland, toenemen. De doorvaarhoogte van de Hollandse Brug wordt beperkt. Anderzijds is er bij peilopzet meer diepgang langs de kust en dus meer vaarruimte voor schepen.

Uitzakken van het peil kan leiden tot extra bodemdaling, onomkeerbaar verlies van bodemwaarden en verergering van de slibproblematiek in het Markermeer. Jachthavens zullen vaker en dieper moeten worden gebaggerd.

Gelijktijdig ontstaan wellicht kansen voor nieuwe vormen van recreatie zoals cultuurhistorisch “wadlopen” langs scheepswrakken en voormalige Zuiderzeestadjes. De ontwikkeling van een “natuurboulevard” (Amsterdam-Muiden) kan een impuls krijgen.

De gevolgen van zowel opzetten als uitzakken, zijn in het zuidelijk IJmeer sterker vanwege de daar aanwezige zandpakketten.

Er moet meer kennis worden verzameld om preciezer te weten wat de gevolgen van opzetten en uitzakken zijn op de slibproblematiek in het Markermeer. Ook moeten de gevolgen voor het watersysteem rond Amsterdam goed in beeld worden gebracht.

*“Nederland opnieuw inrichten is een grote klus. De huidige aanpak sluit daar goed op aan.”
Dries Hof, Boskalis*

Deelgebied Noord-Hollandse IJsselmeerkust

Bij het opzetten van het peil zal het Wieringermeer vernatten en verzilten. Daarnaast neemt het risico van overstroming van de buitendijkse havengebieden (onder andere Medemblik en Enkhuizen), natuur en buitendijkse oeverrecreatie (strandjes, vakantieparken, kampeerterreinen) toe. De (directe) toegankelijkheid van jachthavens (bijvoorbeeld Medemblik) wordt minder, doordat schutsluizen moeten worden toegepast. Wanneer het waterpeil met 1,0 meter wordt verhoogd, houdt dit in dat de dijken met 2,0 meter verhoogd moeten worden bij het Wieringermeer.

Daarentegen zal door peilopzet meer diepgang komen langs de kust, waardoor er meer vaarruimte ontstaat. Daarnaast kan er mogelijk binnendijkse natuurontwikkeling gerealiseerd worden. Bij het uitzakken van het peil zullen er negatieve gevolgen optreden voor de drinkwatervoorziening bij Andijk (aanpassen inlaat en verzilting IJsselmeer vanuit de Waddenzee), maar ontstaan ook mogelijkheden voor de ontwikkeling van buitendijkse natuur.

Thema Waterveiligheid

Er zijn vier opties om de veiligheid ten aanzien van de klimaatsveranderingen te vergroten:

- Aanvoer verminderen. Onderzoek de mogelijkheid om maatregelen te treffen om de watertoevoer vanuit Duitsland te verminderen. Daarnaast moet onderzocht worden of de verdeling van water binnen Nederland anders afgewikkeld kan worden. Tot slot moet worden gekeken of de pieken afgetopt kunnen worden.
- Verticaal bergen. In dat geval is het mogelijk om strekdammen, compartimenteringsdammen of stormvloedkeringen te realiseren, of moet nagedacht worden over vooroevers/overslagbestendige dijken en dijkverhoging/versterking.
- Horizontaal bergen. Onderzoek waar er ruimte is voor berging van water op land. Realiseer daarnaast overslagbestendige dijken en ga na hoe op een andere wijze binnendijks gebouwd moet of kan worden.
- Direct afvoeren. Denk aan extra spuien, pompen of het water afvoeren via één of diverse andere locaties.

Thema Zoetwater

Er zijn mogelijkheden om te optimaliseren binnen het huidige peilregime. Zo zou de inzet van het Markermeer beter benut kunnen worden als voorraad voor droge perioden. Ook kunnen voorspellingen beter worden benut; langer dan vier dagen vooruit kijken. De technische inlaatcapaciteit van sommige regio's wordt al beperkt als het peil in het IJsselmeer en/of Markermeer daalt tot beneden NAP -30 cm (inzet noodpompen mogelijk?). Voor het toekomstige waterbeheer van het IJsselmeer is het beter om uit te gaan van voorraadbeheer, in plaats van het huidige peilbeheer. Ook zou een goed uitgangspunt zijn om geen vaste streefpeilen te hanteren, maar dynamische

peilen binnen een zekere bandbreedte toe te staan. Het is belangrijk om het Markermeer volledig te gebruiken voor zoetwater; 30-50 cm peilstijging in de zomer is technisch mogelijk, met een hoger peil in het voorjaar en het vervolgens laten uitzakken in droge perioden. Door de ontwikkeling van ecologisch waardevolle vooroevers kan dynamischer peilbeheer voor de zoetwatervoorziening optrekken met de ecologie en veiligheid. De optie van het gebruiken van een gemaal biedt geen winst voor zoetwater.

Belangrijke inzichten uit de IJsselMeerweek zijn dat binnen de huidige infrastructuur meer zoetwater kan worden benut (door dynamisch peilbeheer en beter voorraadbeheer), dat de zoetwatervoorraad meegroeit met de veiligheidsopgave en dat de leveringszekerheid van zoetwater geen 100% hoeft te zijn.

Thema Ecologie

Er is een aantal uitgangspunten vastgesteld. Er wordt uitgegaan van een groot zoetwatermeersysteem, dat onderdeel is van een rivierensysteem. De rivieren zelf nemen we niet mee. Het systeem wordt verdeeld in drie hoofdgebieden: IJsselmeer, Markermeer-IJmeer en randmeren. De interactie tussen deze drie gebieden en de relatie met de Waddenzee verdient speciale aandacht. Ook wordt rekening gehouden met interne differentiatie per gebied zoals: diepte, bodemsysteem en habitat. Tot slot een belangrijk uitgangspunt: Natura2000 is geen randvoorwaarde. Belangrijke inzichten uit de IJsselMeerweek zijn:

- Wees niet te bang voor veranderingen in de natuur van het IJsselmeergebied. Creëer de goede randvoorwaarden en durf vervolgens los te laten.
- Het is van belang dat het ecosysteem voldoende robuust is, zodat klappen kunnen worden opgevangen.

- Meer dynamiek in het peil kan alleen gunstig zijn voor de natuur als de inrichting van het gebied hierbij aansluit.
- Ecologen en gebruikers kunnen het gebied met heel verschillende brillen bekijken en daardoor de natuur verschillend waarderen.

*“De opzet van de IJsselmeerweek is zeer verrassend. De ongedwongen sfeer, goede ateliers, ruimte om te netwerken en veel horen van anderen. Je eigen inbreng verandert daardoor.”
Jan van der Walle, Mineralis/NVZ*

Ruimtelijke kwaliteit

In de IJsselMeerWeek is het eerste door H+N+S georganiseerde werkatelier georganiseerd, dat is begeleid door de kwaliteitscommissie Ruimtelijke Kwaliteit. Hieronder worden daarom de eerste conclusies uit de week gepresenteerd. Als start werd een opzet gepresenteerd voor een beschrijving van de huidige ruimtelijke kwaliteiten van het IJsselmeergebied. De cruciale kenmerken en eigenschappen werden gepresenteerd in vijf kaartbladen (Watermachine, Beleefbare Leegte, Meren en Moerassen, Land en Water, en Oude en Nieuwe Kusten). Deze opzet werd breed ondersteund, maar er waren nog wel aanvullende wensen:

- Maak de consequenties van het peilbeheer voor gebiedskwaliteiten expliciet (bijvoorbeeld kwel - inzijgeffekten in kaart Watermachine).
- Besteed aandacht aan de verschillende wijzen van beleving van het IJsselmeergebied, en meer aandacht voor de grote panorama's.
- Breng de IJsseldelta nadrukkelijker in beeld. Robuustheid van het grote systeem; sequentie IJsseldelta/IJsselmeer/Waddenzee lijkt dominant, Markermeer is eerder op te vatten als eenheid.
- Start vanuit een Europees perspectief (beschrijf unieke betekenis IJsselmeergebied, wat zijn de perspectiefrijke referentiesystemen).
- Voeg uitspraken over de betekenis aan de vijf eigenschappenkaarten toe.
- Betrek de vijf invalshoeken op elkaar en formuleer de belangrijke ruimtelijke opgaven.

Naast een beschrijving van de ruimtelijke kwaliteiten werd een eerste aanzet gepresenteerd voor een handreiking met als centrale opgave: hoe om te gaan met buitendijks bouwen en windenergie in het IJsselmeergebied. De beschrijving van kleinschalige buitendijkse ontwikkelingen tot nu toe en de daaraan gekoppelde typologie werd

herkend, maar er was vooral behoefte aan in eerste instantie randvoorwaarden voor ruimtelijke kwaliteit te formuleren. De volgende aspecten zijn genoemd:

- Formuleer een serie algemene uitgangspunten/randvoorwaarden zoals: watertoets, flexibiliteit t.o.v. peilverandering.
- Voeg ruimtelijke kwaliteit toe als voorwaarde: ontwikkeling combineren met doorvoeren sanering op "rotte" plekken, herstel relatie stad/water, leg verbindingen met ideeën zonerings op hoger schaalniveau, zoeken naar eenvoudige oplossingen.

Met betrekking tot het thema windenergie ontstond vooraf een procedurele discussie met als centrale kwestie: hoe verhouden mogelijke aanbevelingen vanuit de handreiking zich tot de structuurvisie VROM (wordt nu voorbereid door provincies).

"Ik mis de samenhang met andere deltaprogramma's. De focus ligt op het IJsselmeer. Dat is ook goed. Maar dit moet ook in groter verband worden gezien." Anoniem

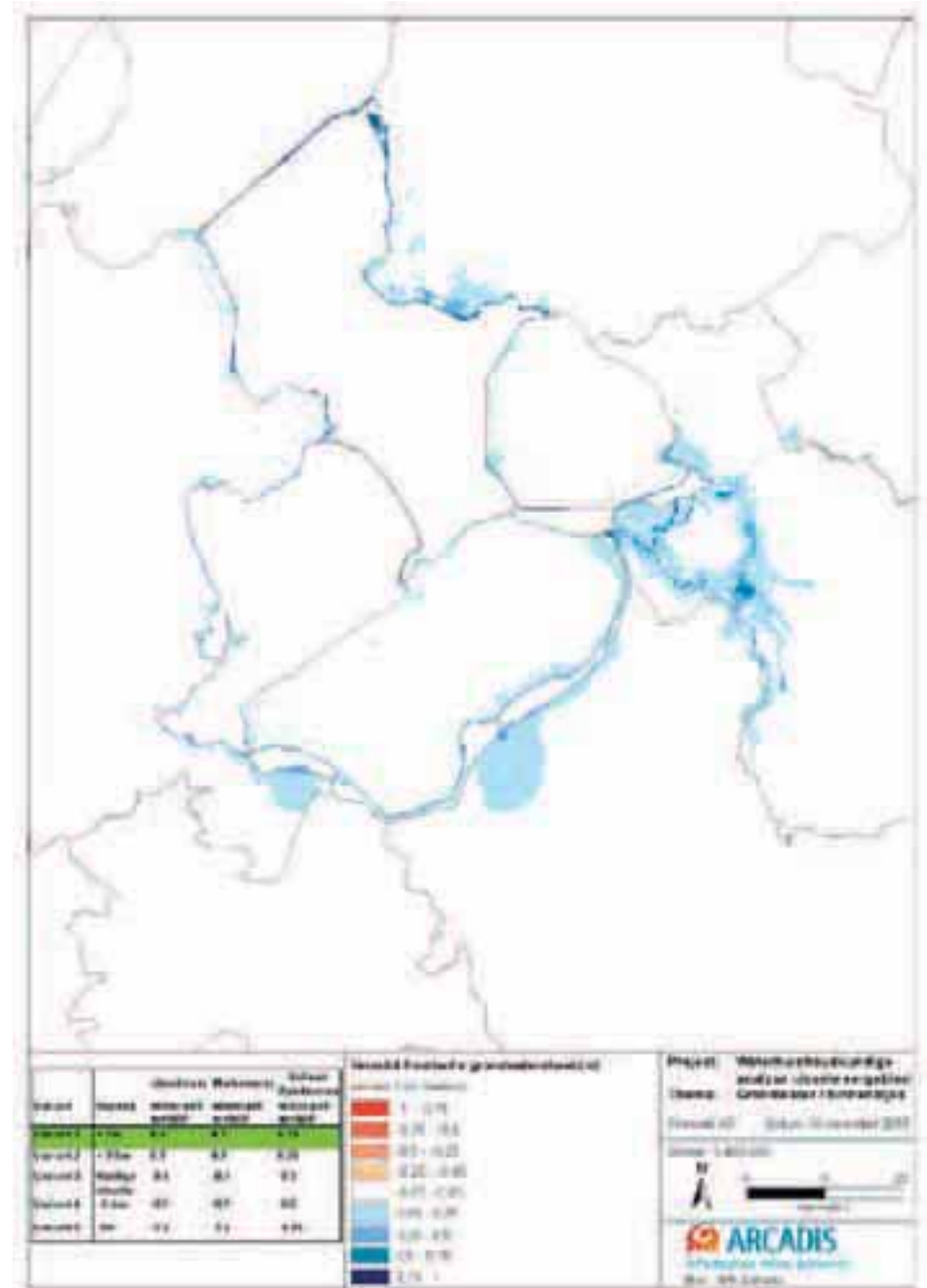
Gevolgen voor de Afsluitdijk en Houtribdijk

Rijkswaterstaat heeft een technische studie uitgevoerd naar de gevolgen van peilverandering voor de Afsluitdijk en de Houtribdijk. Daarnaast is een globale verkenning naar de waterhuishoudkundige aspecten voor het hoofdwatersysteem opgesteld. Hieronder staan de voorlopige conclusies op basis van expert judgement.

Bij zoekrichting 1: Bij het opzetten van het IJsselmeer is extra versterking nodig van de Houtribdijk. Dit vereist een extra investering ten opzichte van autonome ontwikkelingen. En er moet maalcapaciteit worden gecreëerd in verband met de ontkoppeling van het Markermeer en de Veluwerandmeren. Sluishoofden en sluisdeuren moeten worden aangepast. Voor de spuisluisen in de Houtribdijk zijn tot aan het einde van hun levensduur (2070) geen aanpassingen nodig. Voor de Afsluitdijk zien de gevolgen er iets anders uit. Er is geen extra versterking nodig als gevolg van peilverandering van het IJsselmeer, maar wel aanpassing van de taludbekleding. Ook de schutsluisen vragen geen andere aanpassingen dan bij autonome ontwikkeling noodzakelijk is. Spuien onder vrij verval is, wanneer het peil van het IJsselmeer geleidelijk met de zeespiegel meestijgt, geen probleem. In verband met de zeespiegelstijging dient de Afsluitdijk te worden versterkt. Dit vormt een autonoom gegeven en geldt voor alle zoekrichtingen. Door de hogere peilen op het IJsselmeer is het noodzakelijk om pompcapaciteit van het Markermeer en de Veluwerandmeren naar het IJsselmeer te creëren. Door peilopzet worden de doorvaarthoogtes bij bruggen beperkt, waar de scheepvaart hinder van ondervindt dan wel wordt beperkt binnen het IJsselmeergebied, maar ook in de regio.

Gevolgen voor veiligheid bij peilstijging +0,60 meter

Gevolgen voor binnendijkse kwel bij peilstijging + 0,60 meter

Bij zoekrichting 2: Bij uitzakken van het gehele IJsselmeergebied is geen extra versterking nodig van de Houtribdijk maar wel aanpassing van de bekleding. Er is mogelijk een drempelverlaging of laadbepijking nodig van de sluzen voor de scheepvaart (nader onderzoek nodig). Voor de Afsluitdijk is bij deze zoekrichting geen extra versterking nodig ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Wel is meer maalcapaciteit nodig en is er een mogelijke toename van het zoutbezwaar. Ook bij de Afsluitdijk is mogelijk een drempelverlaging of laadbepijking voor de schutsluzen nodig. Spuien onder vrij verval is op den duur niet meer mogelijk, vanaf dat moment is (bij-)pompen noodzakelijk. De Veluwerandmeren zullen droogvallen. Door het uitzakken van het peil worden ook de vaardieptes in de scheepvaartroutes beperkt, waar de scheepvaart hinder ondervindt dan wel wordt beperkt. Benutting van de zoetwatervoorraad vergt aanpassing van kunstwerken voor waterinname door de omliggende regio's.

Bij zoekrichting 3: Bij handhaven van het huidige peil is op korte termijn geen extra versterking van de Houtribdijk nodig. Wel dient de kreukelberm (de onderste stenen rand, die de teen van de dijk beschermt tegen erosie) mogelijk te worden aangepast (nader onderzoek nodig). Er zijn geen gevolgen voor de sluzen. Voor de Afsluitdijk is bij deze zoekrichting geen extra versterking nodig ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Wel dient grootschalig maalcapaciteit te worden gecreëerd. Ook de schutsluzen vragen geen andere aanpassingen dan bij autonome ontwikkeling noodzakelijk. Spuien onder vrij verval is op den duur niet meer mogelijk, vanaf dat moment is pompen noodzakelijk.

Waterhuishoudkundige gevolgen

De acht waterschappen uit het gebied hebben onderzocht wat de effecten van ander waterpeil op de waterhuishouding zijn. Het onderzoek van de waterschappen richtte zich enerzijds op de effecten van peilveranderingen op de keringen, kunstwerken (gemalen, sluzen en dergelijke) en het watersysteem, en anderzijds op de binnendijkse effecten op kwel en grondwater en op de waterkwaliteit. Door de studie gezamenlijk op te pakken, is er nu eenduidigheid in methodiek over de waterschapsgrenzen heen. De studie geeft een eerste benadering en biedt daarmee de mogelijkheid om voor volgende fasen nader onderzoek te agenderen.

Er is gekeken naar effecten op buitendijkse gebieden (recreatiegebieden, industrieterreinen, historische binnensteden), primaire keringen, kunstwerken, boezemsystemen, grondwater en (zoute) kwel. Bij een stijging van het winterpeil van +0,60m (tot aan 0,20 m+NAP) voldoen de primaire keringen rond de meren niet meer qua hoogte en stabiliteit (ook de voormalige Zuiderzeedijken niet). Het blijkt ook dat het peil in het Markermeer bij die stijging niet zonder meer kan worden gehandhaafd: extra afvoer (via de Houtribdijk) is dan nodig. De boezemsystemen zijn zeer afhankelijk van het IJsselmeerpeil en dus kwetsbaar. Het uitzakken van het peil op het IJsselmeer en Markermeer is geen optie. De stabiliteit van de keringen loopt dan gevaar en er ontstaan grote problemen aan funderingen van huizen in de oude kernen. Er is gebleken dat de buffercapaciteit van het Markermeer essentieel is voor de regio. Een verhoging van het zomerpeil in de zomer van 0,30 m kan zonder al te veel problemen. Daarnaast is er een grote afhankelijkheid van de afvoer via IJmuiden.

Er treden door hogere en lager waterpeilsituaties voornamelijk in gebieden met zand in de ondergrond grondwaterstandveranderingen op. Prominent zijn de IJsseldelta, de zuidwestoever van Friesland, ten zuidoosten van Harderwijk en nabij de Utrechtse Heuvelrug. Bij een hoger Markermeer en IJsselmeerpeil (0,60 m) is een toename van zoute kwel te verwachten in Zuidelijk en Oostelijk Flevoland, de Noordoostpolder, Westfriesland en de Wieringermeer.

*“Het is geweldig om te zien hoe deze week een team ontstond. We hebben plezier gehad, gewerkt. Dat gebeurt als je in gesprek gaat en kleur bekent. Deze week heeft een voedingsbodem opgeleverd voor de strategieontwikkeling.”
Hetty Klavers,
programmadiirecteur DPIJ*

4. Strategieontwikkeling

“Je kunt mooie toeters en bellen verzinnen, maar de financiering is een probleem.”

Anoniem

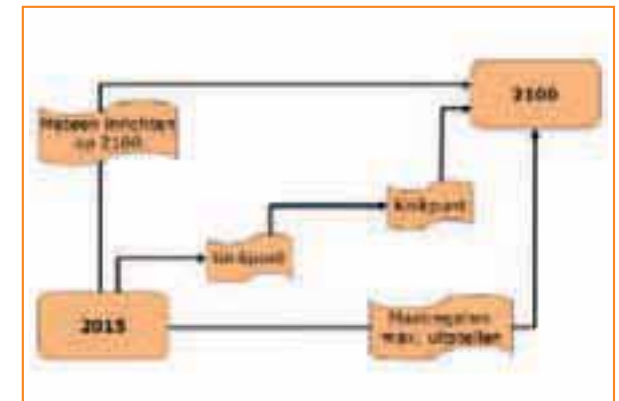

In de IJsselMeerweek is er een gedragen aanpak voor de strategieontwikkeling ontwikkeld. Betrokkenen hebben aangegeven, dat er nu behoefte is aan de ontwikkeling van de strategieën. Daarmee wordt structuur en focus aan inhoud en proces gegeven. Bovendien vindt daarmee concretisering van en sturing op de werkzaamheden op korte termijn plaats. De benodigde basisinformatie voor de strategieontwikkeling is beschikbaar. De strategieën zullen worden ontwikkeld in samenwerking met de regio, BKIJ, ROIJ en externe visionairs.

Een strategie wordt opgebouwd uit twee onderdelen: het eindbeeld 2100 en de route daar naar toe. Per eindbeeld kunnen meerdere routes worden geformuleerd. De eindbeelden worden opgebouwd uit peilvarianten die volgen uit de nationale opgave voor veiligheid en zoetwater enerzijds en mogelijke (visies op) ruimtelijke ontwikkelingen anderzijds. Hiervoor is de oogst van de verkenningen input.

De ontwikkeling van strategieën is links in beeld gebracht.

Er zijn per eindbeeld verschillende mogelijke routes naar 2100:

*“Het is erg leuk om de energie bij mensen te zien en dat zij willen aanhaken. Men durft verder te kijken dan het eigen belang.”
Bastiaan Tiegelaar, DPIJ*

5. Belangrijkste conclusies van de week

Er is in de week ontzettend hard is gewerkt om voor het vervolg van het programma strategieën te kunnen gaan ontwikkelen. Zowel inhoudelijk als naar de besluitvorming toe. Er is het afgelopen jaar heel veel informatie verzameld, maar dit is niet automatisch te koppelen tot een geheel. Die hiaten zijn nu in te vullen. De resultaten van de week zijn verschillend van aard. De discussies die gedurende week zijn gevoerd hebben zowel inhoudelijke als procesmatige inzichten opgeleverd. De belangrijkste inhoudelijke inzichten zijn, dat:

- Uitzakken sneller een negatief effect geeft dan opzetten.
- De overstap van peilbeheer naar voorraadbeheer gemaakt moet worden.
- Eb en vloed wat anders is dan seizoensvolgend peil.
- Verder denken dan 2035 moeilijk is.
- Economie systematisch in beeld moet worden gebracht. Het ROIJ wil daar graag aan bijdragen.

Daarnaast is ook duidelijk dat de Deltaprogramma's Zoetwater en Veiligheid het speelveld inhoudelijk verder zullen moeten inkaderen. Vanuit de gebieden zelf is het voorstel gekomen om te kijken of in de volgende fase de

gebieden geclusterd kunnen worden. Op de bestuurlijke conferentie wordt het samenwerkingsverband herbevestigd en de overstap gemaakt van werken aan de hand van zoekrichtingen naar strategieën.

Tijdens de IJsselMeerweek zijn steekproefgewijs enquêtes afgenomen onder de deelnemers. Hieruit is naar voren gekomen dat de gekozen vorm heeft geleid, zoals bedoeld, tot veel uitwisseling van kennis over het gehele gebied, waardoor een gezamenlijke probleemperceptie is ontstaan. De open werkvorm op maandag heeft veel enthousiasme opgeroepen. Dit enthousiasme was afhankelijk van de verwachtingen over de week. Vooral deelnemers die wat verder van de verkenningen afstaan, hebben heel veel kennis kunnen ophalen in de Open Space sessie. Men had ook de indruk dat de eigen ideeën en informatie serieus worden meegenomen in het vervolg. Er vindt een eerlijk proces plaats. Waar men elkaar vooral in vond, was de passie voor het IJsselmeergebied als bijzondere spil van Nederland; en ook als unieke plek in Europa. Wat wel gemist werd, was structuur en helderheid over het vervolgproces. Hieraan is op de laatste dag, deels,

invulling gegeven, maar dit blijft een aandachtspunt.

Deelnemers die reeds actief zijn in het Deltaprogramma hadden daarentegen de verwachting dat er meer inhoudelijke diepgang zou worden bereikt en meer kruisbestuiving tussen de gebieds- en themaverkenningen. Maar deze deelnemers hebben ook geconstateerd: "We zouden wel meer willen weten, maar we weten voor nu genoeg om te beginnen met het ontwikkelen van strategieën." Op de woensdag zijn in klein verband goede afspraken gemaakt om in de komende maanden de hiaten in de verkenningen op te vullen. De vervolgwerkzaamheden in de verkenningen zullen ten dienste staan van de strategieontwikkeling.

Tot slot een praktische les voor de organisatie: voor deze eerste IJsselMeerweek was bewust gekozen voor een neutrale locatie buiten het gebied, die goed bereikbaar was vanuit alle windstreken. Uit de reacties van de deelnemers blijkt de nadrukkelijke wens om bij volgende bijeenkomsten in het gebied te zitten, aan of in de buurt van het water en goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Hier zal rekening mee worden gehouden.

6. Een doorkijk op het vervolg: op naar april 2011!

“Vooralsnog is de besluitvorming voor mij een blackbox.” Martin de Jonge, Provincie Flevoland

De bestuurlijke IJsselMeerweek

De tweede bestuurlijke IJsselMeerweek vindt plaats van 11 tot en met 15 april 2011. Er moet dan een set van 10 tot 15 mogelijke strategieën liggen voor het peilbeheer in het IJsselmeergebied op de lange termijn. Aan de regionale bestuurders gaat in die week gevraagd worden om zich te committeren aan het proces, waarbij reële strategieën in de fase van april 2011 tot begin 2013 nader uitgewerkt gaan worden. De vorm voor deze tweede week staat nog niet vast. Op basis van de eerste week is wel duidelijk geworden, dat een open werkvorm in combinatie met het bieden van overzicht en structuur wenselijk is. Er wordt in ieder geval een locatie in het gebied zelf gekozen.

Bij het maken van de strategieën worden verschillende partijen betrokken. Hoe dat traject richting april 2011 er uit gaat zien, wordt hieronder op hoofdlijnen geschetst. Voor fase 1 is de verzamelde informatie voor 80% compleet. Er vindt wel nog een validatieslag plaats op de basisinformatie die nu verzameld is. Om in een later stadium geen discussie te krijgen, wordt de verkregen basisinformatie aan de samenwerkingspartners ter toetsing en verrijking voor-

gelegd. Tot slot wordt er een “witte vlekkenkaart” opgeleverd: welke informatie is nog nodig voor de volgende fase.

Vervolg joint factfinding

De volgende werkzaamheden worden uitgevoerd tot aan de bestuurlijke IJsselMeerweek.

Gebiedsverkenningen

In januari 2011 valideren deelnemers aan de gebiedsverkenning de basisinformatie die nu verzameld is. Hierbij wordt niet alleen naar de informatie van het eigen deelgebied gekeken, maar ook van alle gebieden gezamenlijk. Vervolgens wordt de verkenning als product opgeleverd (februari 2011). Hierin staan de belangrijkste resultaten en conclusies uit de joint factfinding centraal. Er wordt in februari, samen met de waterschappen een sessie georganiseerd over de kansen en maatregelen in de gezamenlijke gebieden. Ook wordt er in het kader van de strategieontwikkeling kruisbestuiving georganiseerd met de themaverkenningen. Tot slot wordt er een “witte vlekkenkaart” opgeleverd.

Themaverkenningen

Voor het thema Veiligheid is een goede kruisbestuiving gewenst tussen het thema en de deelgebieden. Daarnaast moet meer inzicht verkregen worden in de mogelijkheden van horizontale berging en innovatieve maatregelen die in de randmeren gestalte kunnen krijgen. De verschillende oplossingsrichtingen zijn nu in beeld; de bestaande kennis kan op innovatieve wijze benut worden en gekoppeld worden aan oplossingsrichtingen, om zo tot geschikte strategieën te komen.

Het thema Zoetwater wordt verbreed tot het thema Waterbeheer om een bredere waterhuishoudkundige onderbouwing voor strategieën aan te leveren. Hierbij wordt speciale aandacht gegeven aan de ontwikkeling van adaptief peilbeheer.

Het thema Ecologie gaat werken aan een duidelijker en gezamenlijk beeld over de meest wenselijke ontwikkelingsrichting voor ecologie bij verschillende vormen van peilbeheer.

De eigenschappenkaarten voor Ruimtelijke Kwaliteit wordt gecompleteerd met de punten die in de IJsselMeerweek zijn genoemd. De handreiking Ruimtelijke Kwaliteit ten behoeve van het buitendijks bouwen zal worden ingestoken vanuit een stellingname over een aantal te hanteren ruimtelijke kwaliteitsambities. De handreiking Windenergie wordt weer opgepakt na een presentatie van de tussenproducten voorbereid door de provincies als bouwsteen voor de structuurvisie windenergie van het ministerie.

In overleg met het programmabureau zal worden bekeken hoe het analyse materiaal dienstbaar kan worden gemaakt voor de strategieontwikkeling.

Rijkswaterstaat als gebiedsverkenning

Rijkswaterstaat bespreekt de resultaten van de technische studie en verkenning naar de waterhuishoudkundige aspecten met de waterschappen. Daarnaast gaat Rijkswaterstaat een actieve bijdrage leveren aan de themabijeenkomsten en de strategiebijeenkomsten. Met deze bijdrage wordt meegewerkt aan een degelijk proces, georganiseerd door DPIJ, om tot een aantal gezamenlijk gedragen strategieën te komen.

Waterschappen

De waterschappen ronden hun werk af door een grove indicatie te maken van de mogelijke maatregelen en kosten. Daarnaast komt er een knikpuntenanalyse: bij welk peil treedt een bepaald effect op. Het eindrapport zal klaar zijn in februari 2011.

Strategieontwikkeling

Tot slot gaat de strategiegroep aan de slag. In een reeks werkateliers wordt, in samenspraak met verschillende partijen, een set van 10-15 strategieën ontwikkeld. Deze set dient het gehele speelveld af te dekken en dient als basis voor nadere uitwerking en onderzoek in fase 2.

“Ik mis de samenhang met andere deltaprogramma’s. De focus ligt op het IJsselmeer. Dat is ook goed. Maar dit moet ook in groter verband worden gezien.”
Anoniem

“In de volgende fase is het goed om niet alleen op lokale belangen te focussen. Blijf het gemeenschappelijke doel in de gaten houden.” Dick van de Snee, gemeente Urk

“De IJsselMeerweek is buitengewoon inspirerend. Weg achter je bureau met je lokale politiek. Net of je weer terug bent op de universiteit.” Frits Kroese, Gemeente Zwolle

2011 Bevestiging dat watersport en economie in stand blijven

2011 IJsselmeergebied is één bestuurlijk stevig geleid samenwerkingsverband

2018 IJmeer is een waterpark voor metropool Amsterdam-Almere

2025 Alle jachthavens zijn peilfluctuatie-proof (met Delta subsidie)

2035+ Het eerste gemaal op de Afsluitdijk wordt in gebruik genomen

2040 Mijn kleinkinderen zeilen op IJsselmeer

2015 Kabinetsbesluit vaststelling NWP II

2020 Achteruitgang natuur omgebogen naar dikke plus +

2035 Oermoeras grootschalig in ontwikkeling, lepelaar broedgebied

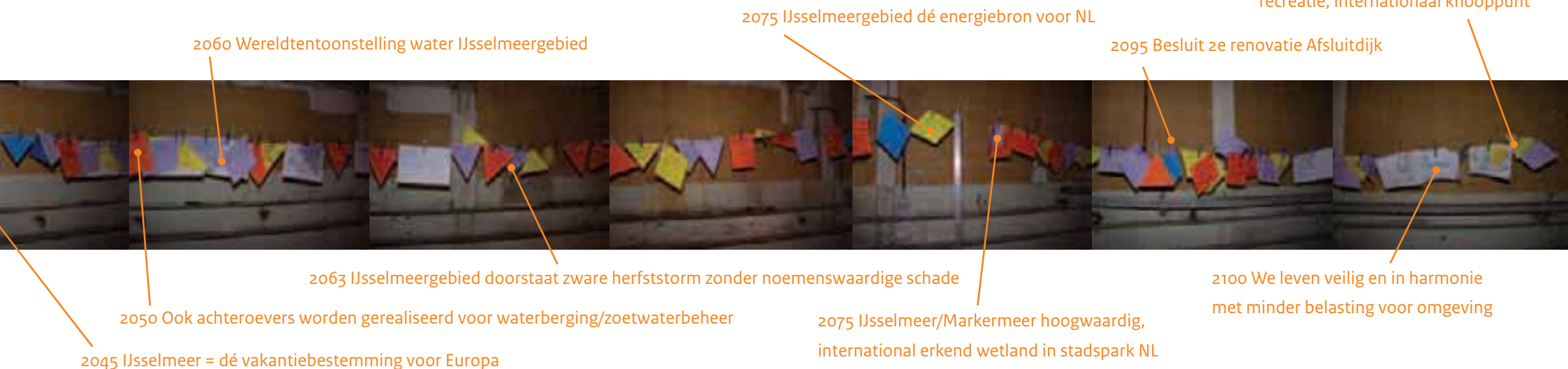
2030 Dijk Enkhuizen Lelystad 4 baans A23 Alkmaar Zwolle

7. Een blik op de toekomst

“We snappen de stukjes van het systeem voldoende, maar we hebben moeite om het geheel te overzien.”
Anoniem

We kunnen allemaal dromen over onze toekomst. Die droom ziet er voor iedereen anders uit. En wat voor de één een prachtig wensbeeld is, is voor de ander een donkere toekomst. In welke wereld willen we over 20 tot 50 jaar leven en welke omgeving willen we achterlaten voor ons nageslacht in 2100?

In een notendop hebben de deelnemers hun dromen, wensen of juist angsten – hoewel wensen overheersten - over de toekomst van ons IJsselmeergebied gedeeld op de laatste dag van de IJsselMeerweek. Hieronder een selectie van al die prachtige beelden.

Deltaprogramma | IJsselmeergebied

Het Deltaprogramma is er om Nederland ook voor de volgende generaties te beschermen tegen hoogwater en te zorgen voor voldoende zoetwater. Het is een nationaal programma, waarin de rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen samenwerken met inbreng van de maatschappelijke organisaties. Het Deltaprogramma staat onder regie van de deltacommissaris, regeringscommissaris voor het Deltaprogramma.

Dit is een uitgave van:

Deltaprogramma IJsselmeergebied

Tekstredactie: DHV B.V.

Foto's: DHV B.V. / Effectgroep

Kaarten: diverse bijdragende organisaties

www.rijksoverheid.nl/deltaprogramma

Januari 2011